

ESTUDI DE L'INVENTARI D'ASSERTIVITAT DE GAMBRILL I RICHEY EN UNA MOSTRA D'ESTUDIANTS DE PSICOLOGIA DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA*

Rosa Maria RAICH I ESCURSELL**

Josep Ramon VILA I VIDAL***

RESUMEN

En el presente trabajo se analizan los resultados obtenidos mediante la aplicación del inventario de Gambrill i Richey a una muestra de estudiantes de Psicología de la Universitat Autònoma de Barcelona. En el análisis factorial hemos hallado un primer factor con una saturación en asertividad más alta que los hallados por las autoras.

En nuestro estudio se confirma la utilidad del inventario para una primera evaluación de la conducta asertiva.

ABSTRACT

This paper is an analysis of the results obtained in the application of the Gambrill & Richey Inventory to a sample of students of Psychology of the UAB. In the factorial analysis we found one factor (the first) more highly saturated in assertiveness than the Gambrill and Richey's factors.

Our study confirms the usefulness of the inventory for a first assessment of assertive behavior.

* Aquest treball fou presentat com a cartell al *I Congreso de Evaluación Conductual*, Madrid, setembre 1984.

** Professora de l'assignatura «Avaluació Conductual», Departament de Psicologia Clínica, Facultat de Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona.

*** Alumne de 5è curs de Psicologia, Facultat de Lletres, Universitat Autònoma de Barcelona.

Aquest estudi sorgeix de l'interès que va despertar en els autors el tema de l'assertivitat, com a concepte i en la pràctica terapèutica.

De fet, sobre el concepte d'assertivitat o de conducta assertiva hi ha un gran nombre de definicions, i fins i tot no queda a vegades clar la diferenciació d'aquest del concepte d'habilitats socials.

En conjunt, les definicions d'assertivitat fan referència a la capacitat d'autoafirmar-se en situacions interpersonals. Hi ha una sèrie de puntuacions, i fins i tot de correccions, entre les expressades per diferents autors; així per exemple, mentre que per a WOLPE (1973) la conducta assertiva és l'expressió adequada de qualsevol emoció que no sigui l'ansietat davant una altra persona, per a HERSEN *et al.* (1977) és l'expressió de sentiments positius i negatius en situacions interpersonals, i per a GALASSI i GALASSI (1977) seria l'expressió directa de sentiments i opinions propis, de manera que no sigui ni amenaçant ni punitiva per a d'altres persones.

Per a CARRASCO (1983), la conducta assertiva es pot definir com la que afirma, assegura i ratifica les opinions pròpies en situacions interpersonals i té com a conseqüència produir i mantenir autoreforçaments sense utilitzar conductes aversives per als altres. És a dir, presenta quatre components característics: *a)* afirmació d'opinions personals, *b)* situació interpersonal, *c)* consecució d'autoreforçaments, *d)* no utilització de conductes aversives.

Les autores (Gambrill i Richey) de l'escala utilitzada en aquest treball no defineixen el concepte d'aquesta.

Descripció de l'inventari

L'inventari d'assertivitat de Gambrill i Richey intenta desenvolupar un instrument que sigui utilitzable en diferents grups d'individus.

Presenta tres tipus d'informació respecte de la conducta assertiva: 1) Grau de malestar amb relació a situacions específiques, 2) probabilitat de resposta, i 3) identificació de les situacions en què una persona desitja de ser més assertiva.

Aquests tres índexs permeten la combinació entre ells, especialment els dos primers, grau de malestar i probabilitat de resposta, i se'n deriven quatre categories d'assertivitat (veure Taula VII): No assertiu, executor ansiós, indiferent i assertiu, als quals cal, possiblement, una intervenció terapèutica distinta.

L'inventari consta de 40 ítems, plantejat com a qüestionari autoavaluable, i a cadascun d'ells cal respondre respecte del grau de malestar i proba-

bilitat de resposta en una escala de cinc punts. Respecte al tercer índex, identificació de les situacions en què es desitjaria de ser més assertiu, només cal que el subjecte assenyali amb un cercle quines són.

Plantejament del treball

Després d'haver estudiat els resultats que aportaven les autores (GAMBRILL i RICHEY, 1975) vam iniciar aquest estudi amb el fi de:

a) Analitzar els resultats obtinguts en una mostra de 120 estudiants de Psicologia de la UAB.

- Observar si existien diferències significatives home/dona.
- Comprovar la fiabilitat del test i la consistència interna dels ítems.
- Obtenir factors seguint els mateixos criteris exposats per les autores.
- Establir categories d'assertivitat a la nostra mostra combinant els dos primers índexs (grau de malestar i probabilitat de resposta).

b) Ja que les autores havien realitzat part del seu estudi en una mostra d'estudiants d'Humanitats de la Universitat de Berkeley, ens interessava d'observar si a la nostra mostra podiem obtenir resultats equiparables o si, ben al contrari, era possible que les pautes culturals marquessin diferències significatives.

Per tot això, hem realitzat una comparació estadística de les respostes en mitjana d'aquestes dues mostres, hem contrastat els factors trobats i les categories d'assertivitat obtingudes.

MÈTODE

Mostra

Les dades van ser obtingudes en una mostra d'estudiants, 120 en total, de primer i segon curs de Psicologia. Es va tenir en compte únicament la variable sexe: 38 homes i 82 dones (ja que era l'única estudiada en el treball de Gambrill i Richey).

L'inventari es va aplicar en castellà, traduït per la Universidad Autónoma de Madrid i revisat per nosaltres.

Tractament de les dades

L'explotació estadística de les dades i els seus resultats s'han obtingut gràcies al SPSS-X (NORUSIS, 1983 i 1984).

Els càlculs que hem realitzat han estat: barems (instrucció: Freqüències de l'SPSS-X), fiabilitat (instrucció: *Reliability* de l'SPSS-X), proves de comparació entre sexes (instrucció: T-Test de l'SPSS-X) i I= anàlisi de factors (instrucció: Factor de l'SPSS-X) dels resultats de l'índex de grau de malestar (GM), al igual de les autores.

El procediment de l'obtenció dels resultats ha estat el mateix que el de les autores GAMBRILL i RICHEY (1975).

Resultats

Dels resultats obtinguts en el nostre estudi podem afirmar que no hem trobat diferències significatives entre homes i dones en cap dels tres índexs—GM (grau de malestar), PR (probabilitat de resposta), SMA (situacions en què es desitjaria de ser més assertiu)— ja que es presenta una igualtat estadística en aquests paràmetres (Taula I). Això ens ha permès de treballar amb tota la mostra.

Els valors mitjans i la desviació estàndard de l'índex de GM són, respectivament, 94.402 i 17.133. En PR són 113.292 i 11.451, i en SMA són 5.306 i 4.787 per a tota la mostra (Taula II).

En el barem de la mostra observem que al PC 50 els valors de GM, PR i SMA són 96, 114 i 4 respectivament (Taula III).

El conjunt de la mostra ens dona un índex de fiabilitat ALPHA = 0.85495, el qual indica una fiabilitat molt elevada, és a dir, que l'IAGR resulta una prova molt consistent. Els ítems més importants en aquest sentit, és a dir, aquells que si els eliminem de l'inventari ens disminueixen l'índex de fiabilitat, són el 9, el 28 i el 22 per a l'índex de grau de malestar. Aquest estudi s'ha dut a terme en una mostra de 103 individus, ja que les dades dels 17 restants eren incompletes (Taula IV).

En l'anàlisi dels factors generats en la puntuació de l'índex de grau de malestar ens hem cenyit estrictament al criteri emprat per les autores Gambrill i Richey, que és el següent: Un ítem s'inclou en un factor sempre que sigui superior o igual a 0.40 en aquest factor, i que, al mateix temps, sigui inferior a 0.40 en tots els altres.

Hem obtingut 8 factors (Taula V) que en conjunt sumen un 52% de la

variança. Hi queden inclosos 33 dels 40 ítems que hi ha a l'inventari. Els que no s'hi han incorporat són el 7, 12, 15, 29, 32, 6 i 1, tot i que presenten uns valors alts en fiabilitat. El percentatge de variança de cada factor oscil·la entre el 19% i el 3.4%.

Val la pena de destacar el fet d'haver trobat un factor (FI) que explica un alt percentatge de la variança (19%), i saturat amb un gran nombre d'ítems: 21 dels 40 de l'inventari. Aquest l'hem denominat «sol·licitud i discussió», pel contigut dels ítems, però més aviat sembla que reflecteix el sentit global de l'inventari, i per això en diem també d'«assertivitat general». Presenta una gran diferència quant al percentatge de la variança si el comparem amb el dels altres factors, per exemple el F II només el té de 6.5, enfront del 19 de F I (Taula X).

En l'anàlisi dels factors obtinguts en el nostre estudi hem seguit fil per randa el criteri emprat per les autores (s'agafen els ítems 0.40). Hem observat, però, que si introduïm un nou criteri, com podria ser el de considerar un ítem com a significatiu per a un factor quan és superior o igual a 0.40 i/o inferior o igual a -0.40 , i que tot ítem que aconsegueix aquest requisit queda inclòs en un o més factors, ens trobem amb un resultat que amplia el nombre de factors de 8 a 11, i que ens permet de presentar-ne tres (F II, F V i F X) en versió dual i un en versió negativa. Utilitzant aquest nou criteri, el percentatge de variança que sumen aquests factors augmenta (61.1%).

El percentatge de la variança de cada factor oscil·la entre 19 i 2.6%. Val a dir també que 35 dels 40 ítems de GM han estat inclosos en un o més dels 11 factors.

Els ítems 19 i 34 (F II) i el 6 (F V) no arriben al valor 0.40, però els hem inclòs perquè són molt propers al valor desitjat:

$$F \text{ II} = + 19 (0.3974)$$

$$- 34 (0.3984)$$

$$F \text{ V} = - 6 (0.3936)$$

RESULTATS

Comparació dels resultats obtinguts a la nostra mostra amb els de les autores

Comparació de mitjanes. En l'índex GM no s'aprecien diferències significatives entre els resultats obtinguts en la nostra mostra i els de les auto-

res. En l'índex PR sí que trobem diferències significatives, amb una probabilitat inferior a l'1 : 1000, en el sentit que la nostra mitjana és superior a la de Gambrill i Richey.

Comparació dels factors obtinguts. Com ja hem exposat anteriorment, l'obtenció dels factors s'ha dut a terme seguint els mateixos criteris que les autores. El nombre de factors trobats és 8, enfront dels 11 de les autores, però en el nostre estudi no es corresponen amb cap d'aquests (Taula VI). Quant al percentatge de variances, el de Gambrill i Richey fluctua entre 7 i 3.9, i en el nostre estudi és molt més gran, de 19 a 3.4.

En el nostre estudi apareix un factor (I) saturat amb un gran nombre d'ítems (n'inclou 21 dels 40 que té l'inventari), i que explica un percentatge de variances molt elevat (19). Això ens sembla especialment interessant; en canvi a l'estudi de les autores no existeix un factor d'aquest tipus.

Comparació de les categories obtingudes. Quant a la distribució en categories d'assertivitat, segons els índexs GM i PR, els resultats són semblants pel que fa a la proporció d'individus situats a cada categoria. En general, els resultats són molt similars (Taules VIII i IX).

D'aquest estudi no podem deduir que sigui generalitzable a tota la població, per les característiques de la mostra, però els resultats obtinguts ens permeten de suposar que pot ser un instrument vàlid en altres contextos. Evidentment, cal dur a terme molts altres estudis perquè això pugui demostrar-se i perquè pugui ser utilitzat en la pràctica diària.

«Inventario de asertividad» de Gambrill i Richey, publicat dins *Behavior Therapy* 6, 1975, pp. 550-561.

Muchas personas tienen dificultades al comportarse en situaciones sociales e interpersonales que de alguna manera les exigen ser asertivos; por ejemplo, rechazar una petición de alguien, pedir un favor, hacer un cumplido a una persona, expresar acuerdo o desacuerdo, etc. Indique, por favor, su grado de malestar o ansiedad *ante* cada una de las situaciones enumeradas abajo. Utilice para ello la siguiente escala:

- 1 = ninguno
- 2 = un poco
- 3 = bastante
- 4 = mucho
- 5 = muchísimo

A continuación vuelva a leer la lista por segunda vez e indique *detrás* de cada situación la probabilidad con que usted lo haría si se le presentara la ocasión. Si usted, por ejemplo, raramente se disculpa cuando se equivoca, entonces pondría un '4' después de esta situación. Utilice la siguiente escala para indicar la probabilidad de respuesta:

- 1 = siempre lo hago
- 2 = generalmente lo hago
- 3 = unas veces sí y otras no (mitad-mitad)
- 4 = raramente lo hago
- 5 = nunca lo hago

Nota: Es importante que tape los números que ha puesto en la escala de malestar (en la parte izquierda) cuando cumplimente la escala de probabilidad de respuesta (parte de la derecha), con el fin de evitar que la segunda puntuación se vea influida por la primera. Para ello, ponga un trozo de papel sobre la escala de la izquierda cuando rellene la de la derecha.

Grado de malestar	Situación	Probabilidad de respuesta
	1. Decir que no a alguien que te pide que le prestes el coche	
	2. Hacer cumplidos a un amigo.	
	3. Pedir un favor a alguien	
	4. Resistir la presión de un vendedor que insiste en que compre algo	
	5. Disculparse cuando se equivoca	
	6. Rechazar la petición de una entrevista o de una cita	
	7. Admitir algún tipo de temor y solicitar ayuda de alguien	
	8. Llamar la atención a una persona que dice o hace algo que te molesta íntimamente	
	9. Reclamar un ascenso	
	10. Admitir ignorancia en algún tema	
	11. Decir que no a alguien que te pide que le prestes dinero	
	12. Hacer preguntas personales	
	13. Hacer callar a un amigo demasiado charlatán ...	
	14. Solicitar crítica constructiva	
	15. Iniciar una conversación con un extraño	

16. Decir cumplidos a una persona con la que estás íntimamente relacionada
17. Solicitar una entrevista o una cita con una persona
18. Solicitar de nuevo una entrevista cuando la anterior había sido rechazada
19. Admitir que pueda existir confusión en algún tema de discusión y pedir que se clarifique
20. Solicitar un empleo
21. Preguntar si has ofendido a alguien
22. Decirle a alguien que te gusta
23. Solicitar la atención debida en caso de no recibirla (p.e. en un restaurante)
24. Discutir abiertamente con la persona que critica su forma de comportarse
25. Devolver objetos defectuosos (p.e. en unos grandes almacenes o en un restaurante)
26. Expresar una opinión diferente a la de la persona con la que habla
27. Resistir propuestas de índole sexual cuando no te interesan
28. Decirle a una persona lo que sientes cuando ha hecho algo que te ha disgustado
29. Aceptar una cita
30. Contarle a alguien buenas noticias sobre usted mismo
31. Resistir la presión de la gente que te incita a beber
32. Oponerse a exigencias injustas de una persona significativa
33. Dejar un trabajo
34. Resistir la tentación de «dejarlo todo»
35. Discutir abiertamente con la persona que critica tu trabajo
36. Solicitar la devolución de objetos prestados
37. Recibir cumplidos
38. Mantener una conversación con alguien que no comparte tu opinión
39. Advertir a un amigo o compañero de trabajo cuando hace algo que te molesta
40. Decir a una persona que calle cuando está diciendo en público algo que te molesta

Finalmente, indique, por favor, las situaciones en las que le gustaría comportarse más asertivamente, poniendo un círculo alrededor de los números correspondientes.

Edición experimental

Bibliografía

- BLANCO ABARCA, A., 1982, «Evaluación de las habilidades sociales», dins R. FERNÁNDEZ BALLESTEROS i J.A.I. CARROBLES (eds.), *Evaluación Conductual*, Alhambra Universidad, Madrid.
- CARRASCO, I., 1983, «El entrenamiento en aserción», dins J. MAYOR i F.J. LABRADOR, *Manual de Modificación de Conducta*, Alhambra Universidad, Madrid.
- CURRAN, J.P. i WESSBERG, H.W., 1981, «Assessment of Social Inadequacy», dins D.H. BARLOW, *Behavioral assessment of adults disorders*, The Guilford Press, Nova York.
- EISLER, R.M., 1976, «The behavioral assessment of social skills», dins M. HERSEN i A.S. BELLACK (eds.), *Behavioral assessment, a practical handbook*, Pergamon, Nova York.
- GALASSI, M.D. i GALASSI, J.P., 1977, *Assert yourself! How to be your own person*, Human Sciences Press, Nova York.
- , 1977, «Assessment. Procedures for assertive behavior», dins R.E. ALBERTI (ed.), *Assertiveness. Innovations, applications, issues*, Impact San Luis Obispo, California.
- GAMBRILL, E.D. i RICHEY, C.A., 1975, «An assertion inventory for use in assessment and research», *Behavioral Therapy* 6, pp. 550-561.
- GIL, F., 1983, «Entrenamiento en habilidades sociales» dins J. MAYOR i F.J. LABRADOR., *Manual de Modificación de Conducta*, Alhambra Universidad, Madrid.
- GOLSTEINFODOR, I., 1980, «The treatement of Communication problems with asertiveness trainines», dins A. GOLDSTEIN i E.B. FOA, *Handbook of behavioral interventions*, John Wiley and sons, Nova York.
- HERSEN, M. i BELLACK, A.S., 1977, «Assessment of social skills», dins A.R. CIMITEKOS i H.E. ADAMS (eds.), *Handbook of Behavioral Assessment*, Wiley, Nova York.
- KANFER, F.H., 1975, «Self management methods», dins F.H. KANFER i A.P. GOLDSTEIN (eds.), *Helping people change*, Pergamon, Nova York.
- NORUSIS, M. J., 1983, *SPSS-X. Introductory statistics guide*, McGraw Hill, Nova York.
- , 1984, *SPSS-X. Advances statistics guide*, McGraw Hill, Nova York.
- VIZCAÍNO GUARCH, C. i GARCÍA MARCOS, J.A., 1982, «Los autoinformes», dins R. FERNÁNDEZ BALLESTEROS i J.A.I. CARROBLES (eds.), *Evaluación Conductual*, Alhambra Universidad, Madrid.
- WOLPE, J., 1973, *The practice of behavior therapy*, Pergamon, Nova York³, traducció castellana: *Práctica de la terapia de conducta*, Trillas, Mèxic 1979.

TAULA I

COMPARACIÓ DELS RESULTATS PER AL TOTAL DE MOSTRA EN FUNCIO DEL SEXE

	Sexe		\bar{x}	d.s.	e.s.	t(Student)	Prob.
GM	Homes	37	90.3	15.3	2.5	- 1.90 > .05	Ho
	Dones	74	96.5	17.8	2.07		
PR	Homes	37	112.9	11.8	1.9	- 0.24 > .05	Ho
	Dones	68	113.5	11.3	1.37		
SMA	Homes	38	5.6	5.9	0.96	0.39 > .05	Ho
	Dones	82	5.2	4.17	0.46		

\bar{x} = mitjana d.s. = desviació estàndard.
e.s. = error estàndard.

TAULA II

MITJANES I DESVIACIONS ESTÀNDARDS A GM, PR i SMA

MOSTRA: UAB, PSICOLOGIA, N = 122

Total mostra					
	N	Mitjana	Desviació estàndard	Màx.	Mín.
GM	112	94.402	17.133	132	52
PR	106	113.292	11.415	141	83
SMA	121	5.306	4.787	21	0
<i>Homes</i>					
GM	37	90.324	15.341	120	52
PR	37	112.946	11.858	130	83
SMA	38	5.632	5.934	21	0
<i>Dones</i>					
GM	74	96.514	17.803	132	62
PR	68	113.529	11.330	141	89
SMA	82	5.220	4.178	20	0

TAULA III

BAREMS PER AL CONJUNT DE LA MOSTRA

PC	GM	PR	SMA	PC
1	53	83	0	1
2	62	89	0	2
5	68	91	0	5
10	73	95	0	10
15	75	100	0	15
20	78	105	1	20
25	80	107	1	25
30	85	108	2	30
$2s$ 40	87	112	3	40 $2s$
\bar{x} 50	96	114	4	50 \bar{x}
60	98	117	6	60
$2s$ 70	105	120	7	70 $2s$
75	107	122	8	75
80	110	124	9	80
85	113	125	10	85
90	119	126	12	90
95	122	130	14	95
98	129	134	20	98
99	132	140	21	99
N	112	106	121	N

PC = Percentil

TAULA IV**FIABILITAT**

Índex α = 0.85495

Ítems més importants:

Total de la mostra = GM 9, GM 22, GM 28

Homes = GM: 28, 13, 7, 9

Dones = GM: 9, 18, 22, 39

TAULA V**FACTORS**

Factors	Ítems	Variança
F I: Sol·licitud i discussió (assertivitat general)	28, 39, 9, 18, 24, 35, 36, 17, 14, 38, 26, 22, 33, 23, 20, 13, 40, 8, 10, 5, 19	19 %
F II: Donar i rebre compliments	30, 37, 2, 16	6.5 %
F III: Negació de diners	11	5,8 %
F IV: Reluctància	31, 27	5 %
F V: Interès pels demés	21	4.4 %
F VI: Demanda i resistència	3, 4	4.2 %
F VII: Capacitat de resposta (autodefensa)	34	3.8 %
F VIII: Força expressiva	25	3.4 %

TAULA VI

FACTORS OBTINGUTS PER GAMBRILL I RICHEY (1975)

Factor	Ítems	Variança (%)
1. <i>Initiating interactions</i>	(9) ^o , 15, 17, 18	7
2. <i>Confronting others</i>	26, 32, 35, 36, 38, 39	7
3. <i>Giving negative feedback</i>	(7), 8, 27, 28, (29)	6.7
4. <i>Responding to criticism</i>	5, (12), 14, 21, 24	6.7
5. <i>Turning down request</i>	1, (3), 6, 11	6.4
6. <i>Handling service situations</i>	4, 23, 25	5.8
7. <i>Resisting pressure to alter one's consciousness</i>	31, 34	4.6
8. <i>Engaging in happy talk</i>	30, 37	4.1
9. <i>Complimenting others</i>	2, 16	4
10. <i>Admitting personal deficiencies</i>	10, 19	3.9
11. <i>Handing a bothersome situation</i>	13, 40	3.9

° Els ítems entre parèntesi són situacions que no semblen encaixar amb els altres que formen el factor

TAULA VII

Grau de malestar	Probabilitat de resposta	
	<i>Inferior</i>	<i>Superior</i>
<i>Superior</i>	No assertiu	Executor-Ansiós
<i>Inferior</i>	Indiferent	Assertiu

TAULA VIII

Grau de Malestar	Probabilitat de resposta				
	<i>Inferior</i> (≤ 114)		<i>Superior</i> (≥ 113)		
<i>Superior</i> (≥ 95)	No assertiu		Executor-ansiós		
	n=34	33 %	n=19	18 %	n=53 51 %
<i>Inferior</i> (≤ 94)	Indiferent		Assertiu		
	n=19	18 %	n=31	30 %	n=50 48 %
	n=53	51 %	n=50	48 %	N=103

Universitat Autònoma de Barcelona

TAULA IX

Grau de malestar	Probabilitat de resposta				
	<i>Inferior</i> (≤ 115)		<i>Superior</i> (≥ 104)		
<i>Superior</i> (≥ 96)	No assertiu		Executor-ansiós		
	n=111	35 %	n=35	11 %	n=146 46 %
<i>Inferior</i> (≤ 95)	Indiferent		Assertiu		
	n=55	18 %	n=112	36 %	n=167 54 %
	n=166	53 %	n=147	47 %	N=313

(Gambrill i Richey)

TAULA X

FACTORS

Factors	Ítems	Variança %
F I: Sol·licitud i discussió (assertivitat general)	+ 28, 39, 9, (18) ^o , 24 (35), 36, 17, 14, 38, 26, (22), 33, (23), 20, (13), 40, 8, 10, 5, (19)	19 %
F II: Donar i rebre compliments <i>vs.</i> resistir pressions internes i externes	+ 30, (37), 2, 16, (19), - 1, (34)	6.5 %
F III: Negació de diners	+ 11	5.8 %
F IV: Reluctància	+ 31, 27, (4)	5 %
F V: Interès <i>vs.</i> negació a demandes	+ 21 - 6	4.4 %
F VI: Demanda i resistència	+ 3, (4)	4.2 %
F VII: Capacitat de resposta (autodefensa)	+ (35), (34)	3.8 %
F VIII: Petició d'atenció enfront refús previ	+ 18	3.5 %
F IX: Força expressiva	+ (22), 25	3.4 %
F X: Parar <i>vs.</i> rebre en situacions interpersonals	+ (13) - (37)	2.9 %
F XI: Sol·licitud d'ajut	- (23)	2.6 %

^o Els ítems posats entre parèntesi són els que es repeteixen en més d'un factor